

Ceacht 3:

Milleán ar an íospartach

Ceacht 3: Milleán ar an íospartach

Croí-choincheap:

Tugann an ceacht seo deis do na scoláirí iniúchadh a dhéanamh ar chás ina gcuirtear an milleán ar an íospartach, rud a tharlaíonn go minic i gcásanna ina ndéantar ábhar dlúthphearsanta a chomhroinnt go neamhthoilteanach.

Toradh:

Beidh na scoláirí in ann freagairt ar bhealach báúil, éifeachtach gan an milleán a chur ar an íospartach dá bheith ina bhfinné nó do bheith rannpháirteach i gcásanna de chomhroinnt neamhthoilteanach.

Naisc churaclaim:

Gearrchúrsa OSPS na Sraithe Sóisearaí:
Snáithe 3: Dul i bpáirt le chéile: Tionchar na meán ar chaidreamh agus ar ghnéasacht
OSPS na Sraithe Sóisearaí: Modúil: Caidreamh agus gnéasacht; Cairdeas; Tionchair agus cinntí

Acmhainní a theastaíonn:

Beochan físe *For Your Eyes Only* (ar fáil le breathnú air agus le híoslódáil ag www.webwise.ie/lockers), sliocht as *Asking For It*, bileog oibre 3.1

Modheolaíochtaí:

Anailís ar fhíseán, léamhthuiscint, plé ranga

An ceacht seo a oiriúnú do scoláirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu

- Smaoinigh ar na pictiúir a úsáid san acmhainn seo chun míniú a thabhairt ar an gcoincheap ina gcuirtear an milleán ar an íospartach. D'fhéadfadh gá a bheith leis sin má tá cumas an scoláire chun faisnéis a phróiseáil, noda sóisialta a thabhairt faoi

deara nó naisc theibí a dhéanamh laghdaithe ar bhealach éigin.

- Gníomhaíocht 2: Sliocht rognach is ea Asking For It. Is é thart ar 16 bliana d'aois aois léitheoireachta an tsleachta. Mar sin de, tá sé níos oiriúnaí le húsáid le scoláirí níos sine nó le scoláirí a bhfuil cumas ard acu.

Nóta don mhúinteoir:

Moltar na **treoirínte dea-chleachtais** a léamh sula dtugtar faoin gceacht. Sula dtugtar faoi aon cheann de na gníomhaíochtaí atá san acmhainn seo, tá sé tábhachtach go bhfuil bunrialacha soiléire leagtha síos agat leis an rang agus go gcreideann na scoláirí gur timpeallacht oscailte chineálta é an rang OSPS. Tóg d'am ag tabhairt cuntais ar na tacaíochtaí atá ar fáil do scoláirí (laistigh agus lasmuigh den rang), i gcás ina bhfuil aon cheann de na saincheisteanna a pléadh sa rang ag cur isteach orthu agus go gcaithfidh siad labhairt le duine éigin. Abair leo agus déan pointe de má thugann aon duine le fios go bhfuil gníomh gnéasach faoi aois ag tarlú, go mbeidh sé de dhualgas ort tuairisc maidir leis sin a thabhairt don Teagmhálaí Ainmnithe. Is fearr gan cásanna a tharla i ndáiríre, a bhfuil cur amach ag na scoláirí orthu, a phlé. Ina ionad sin b'fhéarr an plé a dhíriú ar na cásanna a chuirtear i láthair sna ceachtanna.

GNÍOMHAÍOCHT 1: Milleán ar an íospartach

1. Féach arís ar *For Your Eyes Only* (www.webwise.ie/lockers). In *For Your Eyes Only*, chosain Seán é féin á rá nár cheart do Bronagh na téacsanna gnéastéacsála a sheoladh ar an gcéad dul síos. Sin sampla de chás ina bhfuil an milleán á chur ar an íospartach.
2. Síos tríd an stair ar fad agus i sochaí na linne seo, tá neart samplaí de chásanna nuair a chuirtear an milleán ar fad ar an íospartach as an sárú a rinneadh air/uirthi féin. Ar chuala tú riamh an frása “ó, nach é a bhí sé/sí ag iarraidh”? Is minic go gcuirtear milleán ar an íospartach in iúl i bhfrása den sórt sin. Uaireanta cuirtear an milleán ar íospartaigh éignithe as an éigniú mar gheall ar a rogha éadaí nó mar gheall nár throid siad ar ais. Mothaíonn daoine nár cheart do dhuine a bhuailtear nó a robáiltear agus é/í ag siúl abhaile istoiche a bheith ag siúl trí áit chontúirteach leo féin ar aon nós. Nuair a ghoidtear airgead as taisceadán ar scoil, uaireanta cuirtear an milleán ar an íospartach as a bheith míchúramach agus an taisceadán a fhágáil oscailte gan ghlas ar an gcéad dul síos. Is féidir an milleán a chur ar fhear a fhaigheann buille óna chéile comhraic ar an bpáirc peile as a bheith ag spochadh as nó ag tabhairt íde béil ar an gcéad dul síos.
3. Cuir plé ranga ar bun ar na ceisteanna seo a leanas:
  - A. An féidir leat samplaí eile a thabhairt de chásanna ina gcuirtear an milleán ar an íospartach?**
  - B. Cén fáth a gceapann tú go raibh claonadh ag Seán agus ag na scoláirí eile an milleán a chur ar Bronagh as an méid a tharla?**

Freagra samplach: Bhí claonadh ag Seán an milleán a chur ar Bronagh as an méid a tharla chun an milleán a choinneáil uaidh féin agus é féin a chosaint. Ar cheann de na cúiseanna a d'fhéadfadh a bheith ag na scoláirí eile an milleán a chur ar Bronagh ná chun iad féin a fhágáil amach as an méid a tharla. Leis sin

b'fhéidir go mothódh na scoláirí eile nach dtarlódh a leithéid de rud dóibh féin, rud nach bhfuil fíor ar ndóigh. Cúis eile a chuireann daoine an milleán ar íospartach ná go mbíonn eagla orthu roimh athrú agus nach mbíonn siad ag iarraidh aird a tharraingt ar an gcoir atá tarlaithe.

C. An dóigh leat go raibh na teachtaireachtaí a scríobhadh ar na taisceadáin ceart nó cóir?

Freagra samplach: Bhí na teachtaireachtaí a scríobhadh ar na taisceadáin thar a bheith mailseach. Níor cheart riamh a bheith ag glaoch leasainmneacha ar aon duine mar a rinneadh le Bronagh agus is cineál bulaíochta é ar cheart tuairisc a thabhairt air do lucht bainistíochta na scoile láithreach. B'fhéidir go ndéarfadh roinnt daoine gur cheart do Bronagh a bheith freagrach go pearsanta í féin as an méid a tharla, ag glacadh leis gurb ise a ghlac an grianghraf an chéad lá riamh. Mar sin féin, níor thug Bronagh a toiliú riamh chun an grianghraf a chomhroinnt agus ní shamhlódh sí go deo go gcomhroinnfí an grianghraf mar a rinneadh.

4. Iarr ar na scoláirí a shamhlú gur cara le Bronagh iad. Iarr ar na scoláirí **Bileog Oibre 3.1** a úsáid chun nóta a scríobh chuig Bronagh, ag léiriú a gcuid tacaíochta agus ag tabhairt comhairle di faoi cá rachaidh sí i gcomhair cúnaimh. B'fhéidir gurbh fhiú an liosta de na heagraíochtaí cabhrach atá in Aguisín 2 a dháileadh.

Bileog Oibre 3.1:

A Bronagh dhil,

Cara le Bronagh thú agus tá uafás ort faoin mí-úsáid atá fulaingthe aici. Socraíonn tú nóta a chur ina taisceadán in iarracht meangadh gáire a chur uirthi agus tacú léi. Sa teachtaireacht, ba cheart duit comhairle a thabhairt di faoi cé a bheadh in ann cabhrú léi. Tarraing pictiúr má cheapann tú go mbeadh sé sin níos éifeachtaí.

NÓTA Ó...

GNÍOMHAÍOCHT 2:

(gníomhaíocht roghnach, oiriúnach dá húsáid le scoláirí na sraithe sinsearaí):

Asking For It

1. Iarr ar na scoláirí an **sliocht as leabhar Louise O'Neill Asking For It**, a léamh. Nuair a éigníonn cúpla duine as an bhfoireann peile áitiúil cailín óg 18 mbliana d'aois, tugann a pobal féin a gcúl di. Comhroinntear pictiúir de na buachaillí ag éigniú Emma, an t-íospartach, ar fud na meán sóisialta agus fós féin ceapann an pobal nach raibh aon neart ag lucht na peile ar a n-iompar toisc go raibh Emma ar meisce, agus go raibh éadaí gríosaitheacha á gcaitheamh aici, agus go raibh sí “á chuardach”. Is tuairim atá sa sliocht seo as an leabhar atá le feiceáil sa nuachtán áitiúil.
2. Tar éis an sliocht a léamh, iarr ar scoláirí smaoineamh ar Emma agus conas a mhothaíonn sise tar éis an milleán a bheith curtha uirthi agus tar éis na hailt nuachtáin a bheith léite aici. Is í Emma a d'fhulaing an t-éigniú. Pléigh an tsaincheist sin ach úsáid a bhaint as na ceisteanna seo a leanas chun an plé a stiúradh.

C. Meas tú cén chaoi a mothódh Emma tar éis di an t-alt seo a léamh?

C. Cén fáth a gceapann tú go gcuireann daoine milleán ar na híospartaigh as an gcoir a rinneadh ina gcoinne?

Freagra samplach: Cúis amháin a chuireann daoine an milleán ar íospartach/marthanóir ná chun iad féin a scaradh amach ó rud gránna atá tarlaithe. Mothaíonn daoine dá réir sin nach bhféadfadh rud mar sin tarlú dóibh féin. Ar ndóigh níl an ceart acu in aon chor. Cúis eile a chuireann daoine an milleán ar íospartach ná go mbíonn eagla orthu roimh athrú, go mbíonn náire orthu agus nach mbíonn siad ag iarraidh aird a tharraingt ar an gcoir atá tarlaithe.

C. Mínigh conas atá an sliocht ina shampla de chás ina bhfuil an milleán á chur ar an íospartach.

Freagra samplach: Tá údar an phíosa seo cúramach agus í ag roghnú na sonraí a chuireann sí isteach sa phíosa. Tarraingíonn sé aird ar an bhfolláine mhothúchánach iséal atá ag máthair a fuair leanbh léi bás chun an léitheoir a spreagadh comhbhá a bheith aige leis an té a bhfuil na líomhaintí déanta ina choinne. Ní thugann sí tuairisc ar bith faoin gcaoi ar chuir an choir isteach ar Emma, an t-íospartach, ná ar a teaghlach, áfach. Ina ionad sin, úsáideann an t-iriseoir abairt hipearbóileach deiridh chun an milleán as an gcoir a chur go daingean ar an íospartach agus, dá réir sin, cuireann sí dallamullóg ar na léitheoirí ionas go mbeidh siad ar aon intinn léi.

3. Iarr ar na scoláirí tuairisc nuachta don teilifís a ullmhú ar chás Ballinacoom. Tá an cás le héisteacht sa chúirt go luath. Sa tuairisc, ní mór do na scoláirí gan milleán a chur ar an íospartach agus níor cheart dóibh teanga a úsáid a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh don chás ach oiread.

SLIocht

GNÍOMHAÍOCHT 2:

Sliocht as Asking For It le Louise O'Neill

Nuair a éigníonn cúpla duine as an bhfoireann peile áitiúil cailín óg 18 mbliana d'aois, tugann a pobal féin a gcúl di. Comhroinntear pictiúir de na buachaillí ag éigniú Emma, an t-íospartach, ar fud na meán sóisialta agus fós féin ceapann an pobal nach raibh aon neart ag lucht na peile ar a n-iompar toisc go raibh Emma ar meisce, agus go raibh éadaí gríosaitheacha á gcaitheamh aici, agus go raibh sí “á chuardach”. Is tuairim atá sa sliocht seo as an leabhar atá le feiceáil sa nuachtán áitiúil. Tar éis an sliocht a léamh, déan machnamh ar na ceisteanna a leanann é.

Tugaim sracfhéachaint ar an bpáipéar (grianghraf de Bernadette agus Sheila ag ócáid charthanachta – cá raibh Mama?), braon ola olóige ag cur dath trédhearcach ar an bpáipéar i lár an leathanaigh, agus stop mé nuair a d'aimsigh mé an méid a raibh mé ag cuardach ina leith. ‘Mar is eol do chuid mhaith de mo chuid léitheoirí dílse’, a scríobhann Veronica Horan, ‘táim ag scríobh faoi dhíghrádú chóras luachanna eiticiúla na hÉireann le tamall maith anois. Bhí óige na linne seo millte ag a gcuid tuismitheoirí ag ceannach gach ruda dóibh i rith bhlianta an Tíogair Cheiltigh, agus níl spiorad pobail ná dualgas poiblí ar bith le brath iontu. Tá sé sin le feiceáil níos soiléire inár mná óga ná in aon dream eile. Feicfidh tú iad amuigh oíche Shathairn, iad ag titim thar a chéile ina mbróga sála arda, sciortáí chomh gearr orthu gur féidir a gcuid brístíní a fheiceáil. Sin má thograíonn siad fo-éadaí a chaitheamh in aon chor. Féadfaidh tú a bheith ag seafóid leat ag caint ar chearta comhionannais, ach is é fírinne an scéil ná go gcaithfidh mná a bheith freagrach dóibh féin agus dá sábháilteacht féin. Mura sásóidh dada eile iad ach éadaí den sórt sin a chaitheamh, má tá siad meáite ar a bheith chomh mór ar meisce is gurb ar éigean atá siad in ann seasamh suas, ansin caithfidh siad cur suas leis na hiarmhairtí a bheidh ag na rudaí sin orthu. Ba cheart do “Chailín Ballinatoom” mar a thugtar uirthi cúpla ceist a chur uirthi féin. Ar chuir aon duine iallach uirthi an oiread sin a ól? Ar chuir aon duine iallach uirthi drugaí mídhleathacha a thógáil, mar atá ráite a rinne sí? Níor chuir. Ach fós féin tá sí ag iarraidh orainne an milleán a chur ar cheathrar fear óg. Tá na hógánaigh seo fós ag maíomh go bhfuil siad féin neamhchiontach. Agus creidim iad. Ní fhaca mé a leithéid de rud riamh. Bhí mé ag breathnú agus a saol iompair bunoscionn orthu, chonaic mé an drochbhail atá an cúiseamh uafásach seo ag cur ar a dteaghlach. Tá sé ráite go bhfuil máthair duine de na fir, atá lag cheana féin tar éis di mac léi a chailleadh blianta fada ó shin, ag fulaingt ó chliseadh néarógach. Ar smaoinigh Cailín Ballinatoom ar an mbean bhocht sin agus ar a folláine mhothúchánach? Ní dóigh liom gur smaoinigh. Is beag seans go gcuireann sé isteach uirthi go bhfuil ár bpobal tarraingthe óna chéile mar gheall ar an méid atá déanta aici.’

C. Meas tú cén chaoi a mothódh Emma tar éis di an t-alt seo a léamh?

C. Cén fáth a gceapann tú go gcuireann daoine milleán ar na híospartaigh as an gcoir a rinneadh ina gcoinne?

C. Mínigh conas atá an sliocht ina shampla de chás ina bhfuil an milleán á chur ar an íospartach.

Aistriúchán ar shliocht as *Asking For It* le Louise O'Neill. Cóipcheart © Louise O'Neill, 2015. Arna atáirgeadh le cead ó Louise O'Neill f/ch Georgina Capel Associates Ltd., 29 Wardour Street, Londain, W1D 6PS.

